

การศึกษาเปรียบเทียบเกณฑ์ตัดสินความดีในพุทธปรัชญาเถรวาท
กับในปรัชญาของคานท์

นางสาวไพลิน เตชะวิวัฒนาการ

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาปรัชญา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2533

ISBN 974-577-066-3

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

016489

110312237

THE CRITERIA OF GOODNESS IN THERAVADA BUDDHISM AND KANT'S
PHILOSOPHY : A COMPARATIVE STUDY

MISS. PAILYNN TACHAWIWATTANAKARN

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts

Department of Philosophy

Graduate School

Chulalongkorn University

1990

ISBN 974-577-066-3

หัวข้อวิทยานิพนธ์   การศึกษาเปรียบเทียบเกณฑ์ตัดสินความดีในพุทธปรัชญาเถรวาท
 กับในปรัชญาของคานท์
 โดย   นางสาวโพลิน เตชะวิวัฒนาการ
 ภาควิชา   ปรัชญา
 อาจารย์ที่ปรึกษา   รองศาสตราจารย์ ดร.สุนทร ฦ รังษี
     อาจารย์อุกฤษฏ์ แพทย์น้อย

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้
 เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

.....
 (ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรากัญ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....
 (ศาสตราจารย์ ดร.วิทย์ วิศทเวทย์)

.....
 (รองศาสตราจารย์ ดร.สุนทร ฦ รังษี)

.....
 (อาจารย์อุกฤษฏ์ แพทย์น้อย)

.....
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวรรณา สภาอานันท์)

.....
 (รองศาสตราจารย์ปรีชา ช้างขวัญยืน)

พิมพ์ต้นฉบับบทความวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

โพลิน เตชะวิวัฒนาการ : การศึกษาเปรียบเทียบเกณฑ์ตัดสินความดีในพุทธปรัชญาเถรวาทกับ
ในปรัชญาของคานท์ (THE CRITERIA OF GOODNESS IN THERAVADA BUDDHISM AND
KANT'S PHILOSOPHY : A COMPARATIVE STUDY) อ.ที่ปรึกษา : รศ.ดร.สุนทร ฦ รัชชี,
อ.อุกฤษฏ์ แพทย์น้อย, 87 หน้า ISBN 974-577-066-3

เนื้อหาของงานวิจัยฉบับนี้คือ การเสนอเกณฑ์ตัดสินความดีในพุทธปรัชญาเถรวาท และการเสนอ
เกณฑ์ตัดสินความดีในปรัชญาของคานท์ แล้วนำเกณฑ์ตัดสินความดีของทั้งสองมาเปรียบเทียบให้เห็นถึงความ
คล้ายคลึง และความแตกต่างกัน จากการศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบเกณฑ์ตัดสินความดี มีประเด็นหลัก ๆ
4 ประเด็น คือ

1. ทศนะเรื่องการใช้เจตนาเป็นเกณฑ์หลักในการตัดสินความดี
2. ทศนะเรื่องกฎแห่งเสรีภาพ
3. ทศนะเรื่องแรงจูงใจ
4. ทศนะเรื่องความเมตตากรุณา

ในเนื้อหาของงานวิจัย ผู้วิจัยได้นำเอากฎศีลธรรมของคานท์มาวิเคราะห์ ที่ล 5 เพื่อแสดงให้เห็นว่า
ที่ล 5 เป็นจริยธรรมสากลที่มนุษย์ทุกคนพึงปฏิบัติตาม ความแตกต่างที่ปรากฏในเกณฑ์ตัดสินความดี
ของทั้งสองคือ พุทธศาสนาดัดสินการกระทำ โดยดูที่เจตนาของผู้กระทำเป็นองค์ประกอบหลัก และเอาผล
ของการกระทำที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตัวเองและผู้อื่นเป็นองค์ประกอบรองในการพิจารณาว่าการกระทำ
นั้นมีคุณค่าทางจริยธรรมมากน้อยแค่ไหน ส่วนลัทธิของคานท์ตัดสินการกระทำ โดยถือเอาเจตนาเป็นหลัก
และไม่คำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นเลย โดยถือว่าผลเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปเปลี่ยนมา ผลจึงมิใช่ตัววัดคุณค่าทาง
จริยธรรม ในภาคผนวกผู้วิจัยได้เพิ่มเติมเนื้อหาการเปรียบเทียบความคล้ายคลึงของพุทธศาสนาและของ
คานท์ในทศนะเรื่องความสุขที่เกิดจากการทำความดี โดยทั้งสองเห็นว่าบุคคลที่สามารถฝืนแรงกระตุ้นของ
อำนาจฝ่ายต่ำได้ เขาจะได้รางวัลแห่งการทำความดีคือความสุขใจ

ภาควิชา ..... ปรัชญา
สาขาวิชา ..... ปรัชญา
ปีการศึกษา 2532

ลายมือชื่อนิสิต ..... โฉม ๔ เตชะวิวัฒนาการ
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ..... สุนทร ฦ รัชชี

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

PAILYNN TACHAWIWATTANAKARN : THE CRITERIA OF GOODNESS IN THERAVADA
BUDDHISM AND KANT'S PHILOSOPHY: A COMPARATIVE STUDY. THESIS ADVISOR:
ASSO.PROF. SUNTHORN NA-RANGSI, Ph.D., MR. UKRIT PATNOI, 87 PP.
ISBN 974-577-066-3

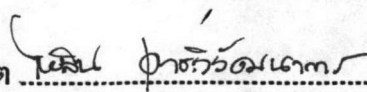
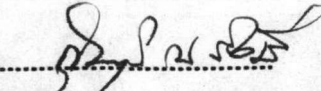
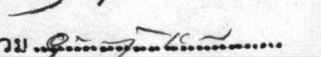
The content of this research is the presentation of the criteria of goodness in Theravada Buddhism and in Kant's moral philosophy, and the comparison between and contrast of the two criteria. This research introduces notion of these two criteria in four main respects.

1. The use of intention as the main criterion of goodness.
2. The idea of autonomy.
3. The idea of motivation.
4. The idea of loving-kindness and compassion.

The researcher also employs Kant's notion of the moral law to analyse Buddhism's five precepts in order to show that these precepts are universal laws prescribed to all rational beings. The difference between the two criteria is that Theravada Buddhism also uses action's consequences affecting both the performer's and the others' interests as additional considerations in determining its moral values. But Kant's moral philosophy uses only the intention as the main criterion of goodness and an action's consequences as irrelevant since they vary according to circumstances. In the Appendix, the researcher compares Theravada Buddhism's and Kant's conceptions of the kind of happiness that may be the result of good actions and finds them to share the same view that a person who succeeds in resisting base motivations will be rewarded by contentment.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา ..... ปรัชญา
สาขาวิชา ..... ปรัชญา
ปีการศึกษา 2532

ลายมือชื่อนิสิต .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความช่วยเหลือเป็นอย่างดีจาก
รองศาสตราจารย์ ดร.สุนทร ฦ รังษี และอาจารย์อุกฤษฏ์ แพทย์น้อย ซึ่งเป็น
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ผู้ดูแลและให้คำแนะนำในการค้นคว้า ตลอดจนให้
กำลังใจแก่ผู้วิจัยอย่างสม่ำเสมอ ขอขอบพระคุณคณาจารย์สอบวิทยานิพนธ์ทุกท่านที่
ช่วยขัดเกลาให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

กราบขอบพระคุณพระมหาประยูร ธมมจิตโต ที่กรุณาตอบข้อสงสัย
ความรู้ทางพุทธศาสนา ขอขอบพระคุณศาสตราจารย์ ดร.วิทย์ วิศทเวทย์ ผู้เขียน
หนังสือปรัชญาทั่วไปซึ่งนับเป็นหนังสือเล่มแรกที่นำผู้วิจัยเข้ามาศึกษาความหมาย
ของปรัชญา และชีวิต ขอขอบคุณ พี่สมภาร พี่บุญส่ง พี่ปิยะ และน้องจิว รุ่นพี่ รุ่นน้องใน
ภาควิชาปรัชญาที่เป็นส่วนหนึ่งให้การทำงานสำเร็จลุล่วง และพี่พิชญ์ ผู้แสดงความ
ห่วงใยและความปรารถนาดีแก่ผู้วิจัยเสมอมา

งานวิจัยฉบับนี้จะสำเร็จไม่ได้ถ้าปราศจากพระคุณของคุณพ่อบุญชัย และ
คุณแม่แม่ณี เตชะวิวัฒนาการ ผู้เป็นแรงสนับสนุนการศึกษาและกำลังใจ ให้ผู้วิจัย
สามารถเล่าเรียนจนสำเร็จ

ไพลิน เตชะวิวัฒนาการ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญคำย่อ	ฅ
บทที่	
1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาของปัญหาและวัตถุประสงค์	1
1.2 สมมติฐาน	2
1.3 วิธีใช้ในการวิจัย	3
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	3
2 เกณฑ์ตัดสินความดีในพุทธปรัชญาเถรวาท	4
3 เกณฑ์ตัดสินความดีในปรัชญาของคานท์	39
4 เกณฑ์ตัดสินความดีในพุทธปรัชญาเถรวาทเปรียบเทียบกับปรัชญาของคานท์	57
5 บทสรุป	77
เอกสารอ้างอิง	81
ภาคผนวก	84
ประวัติผู้เขียน	87

สารบัญค้าย่อ

ค้าย่อในสารบัญนี้เป็นค้าย่อที่ใช้ในการอ้างอิงพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับหลวงกรมการศาสนา พุทธศักราช 2521 ค้าย่อต่าง ๆ ที่ใช้ในวิทยานิพนธ์ มีดังนี้

ค้าย่อ	ย่อมาจาก
วินย. มหา.	พระวินัยปิฎก มหาวรรค
ขุ. ธ.	ขุททกนิกาย ธรรมบท
ม.ม.	มัชฌิมนิกาย มัชฌิมปัณณาสก์
ม.อุ.	มัชฌิมนิกาย อุปริปัณณาสก์
สัง.ม.	สังยุตตนิกาย มหาวารวรรค
สัง.ส.	สังยุตตนิกาย สคาถวรรค
อภิ.บุคคล	พระอภิธรรมปิฎก บุคคลบัญญัติ
อภิ.วิ.	พระอภิธรรมปิฎก วิภังค์
อัง.จตุก.	อังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาต
อัง.ติก.	อังคุตตรนิกาย ติกนิบาต
เครื่องหมาย เล่ม, ชื่อ และหน้า	

ตัวอย่างการอ้างอิง ถ้าอ้างว่า อัง.ติก. 20/509/258 หมายความว่า อังคุตตรนิกาย ติกนิบาต พระไตรปิฎก เล่ม 20 ชื่อ 509 หน้า 258.